

Wojciech Bonenberg*

UWAGI NA TEMAT ZAPISU ARCHITEKTURY

Przedmiotem artykułu jest analiza relacji pomiędzy językiem zapisu architektury, a jego materialnym wcieleniem w postaci dzieła architektonicznego.

Słowa kluczowe: zapis architektury, kod zapisu, język architektury

Zapis architektury – to zbiór graficznie utrwalonych instrukcji, wytycznych do budowania określonych form architektonicznych. Jeżeli znamy język zapisu i potrafimy go odczytać, rozumiemy zapisaną w nim myśl. Kod zapisu odsyła do formy, funkcji i konstrukcji dzieła architektonicznego.

Przedmiotem artykułu jest analiza relacji pomiędzy językiem zapisu architektury a jego materialnym wcieleniem w postaci dzieła architektonicznego.

Można tu wyróżnić dwie funkcje zapisu: referencyjną i autoprezentacyjną.

a) Funkcja referencyjna (definiująca) jest technicznym zapisem projektowanego dzieła w standardowym, jednoznacznie zrozumiałym zestawie słów, liczb, symboli graficznych (normatywnych oznaczeń architektoniczno-budowlanych). Oznaczenia tu zawarte odsyłają bezpośrednio i precyzyjnie do znaczenia. Język ten służy przede wszystkim do komunikacji pomiędzy architektem, inwestorem, wykonawcą, nadzorem budowlanym. Zapis referencyjny ma charakter uniwersalny, jest zrozumiały dla fachowców z różnych krajów i kręgów kulturowych. Błędne odczytanie lub dowolna interpretacja tego zapisu podczas wznoszenia budynku może doprowadzić do katastrofy. Ten rodzaj zapisu powiązany jest z inżynierską stroną twórczości architektonicznej, nakazuje nam byśmy se-

rio i odpowiedzialnie traktowali nasze wizje, ponieważ możemy z nich być rozliczeni na placu budowy.

b) Funkcja autoprezentacyjna.

W języku autoprezentacji, podobnie jak w malarstwie, zapis ma walory estetyczne. Dzieło architektoniczne może zostać wyimaginowane, nie jest konieczne tworzenie go w rzeczywistości. Materiałem tego języka jest fantazja i wyobraźnia. Ten rodzaj zapisu ma charakter pojęciowy, jest w dużej części niezależny od materiału budowlanego, realnych uwarunkowań. Im ta zależność jest większa, tym bardziej uwypatnia się referencyjny aspekt zapisu. Ten sam szkic można interpretować na wiele sposobów. Kiedy szkicuję wizję przyszłego budynku, moja wypowiedź odsyła do kompozycji, formy, koloru, materiału. Ale przedstawia coś więcej: mówi o mnie, o moim smaku, zdolnościach, zaangażowaniu, talencie. Język łączy funkcję komunikacji z samoprezentacją twórcy. Funkcja autoprezentacyjna języka architektury może być zupełnie pomijana na techniczno-budowlanym poziomie zapisu projektu, ma natomiast istotne znaczenie w podczas rodzenia się koncepcji dzieła. W pierwszym przypadku język oddaje znaczenie, w drugim przypadku uczucia i ideę.

Rzeczywistość wyimaginowana za pomocą języka autoprezentacji może być o wiele bogatsza niż realnie

* Bonenberg Wojciech, prof. dr hab. inż. arch., Politechnika Poznańska, Instytut Architektury i Planowania Przestrzennego.

istniejąca architektura. Można w nim przedstawić przestrzeń o wiele bardziej atrakcyjną niż ta, która będzie po zbudowaniu obiektu. Można zaprezentować nieistniejącą zielen wokół domu, nieistniejących miłych ludzi spacerujących po nieistniejących chodnikach. Ten rodzaj języka bywa wykorzystywany przez developerów do wzmocnienia pragnień zakupu nieistniejących jeszcze domów.

Podsumowując, można stwierdzić, że język zapisu jest niezbywalną częścią architektury, podobnie

jak scenariusz jest niodłączną częścią filmu, a tekst częścią sztuki teatralnej.

Oba wcielenia języka architektury realizują różne funkcje. Jedna służy do komunikacji, do przekazywania informacji technicznych i ekonomicznych niezbędnych do wykonania dzieła, druga pozwala architektowi na autoprezentację, udostępnienie wizji architektonicznej przed realizacją. Kontrast pomiędzy projektem architektonicznym a jego realnym wcieleniem w materialnie istniejące dzieło może świadczyć o sile języka zapisu architektury lub jego słabości.